

Carlo Maria Martini – Kající rozhovor

Jsou lidé, kteří jsou naprosto spokojeni a šťastni se starým způsobem zpovědi. Cítí se při tom dobře, cítí, že jejich duch kajícínosti se živí čtrnáctidenní nebo týdenní zpovědí, jak jsou navyklí, a která jim pomáhá. Těm říkám: Zůstaňte u toho. Jsou však jiní, kteří při této časté zpovědi pociťují nechuť. Jsou to většinou lidé, kteří svátost smíření víc a více odkládají a nakonec ji zanechají. K nim jsem patřil i já. Nechal jsem minout měsíce bez zpovědi. Předsevzetí zde sice bylo, ale dopadlo to se mnou vždy tak, jak se stává tomu, kdo něco nerad koná. Člověk pro to nenajde nikdy čas.

Všem, kterým se daří podobně, chtěl bych dát jednu radu, kterou jsem dal v jiných exerciciích včetně kurzu pro papeže, a to z vlastní zkušenosti. Řekl jsem si: Pokusme se pokročit cestou paradoxu (protismyslného). Když je mi krátká zpověď tak namáhavá, tak obtížná, proč se nepokusit vykonat dlouhou zpověď. Snad by to věc změnilo. A pak jsem se s pomocí někoho, kdo měl pochopení pro tuto nesnáz, pokusil o „kající rozhovor“, který by ovšem už nemohl nazvat zpověď nebo svátostné smíření.

To je má rada, kterou bych dal všem, kdo snad nejsou spokojeni se svou současnou zpovědní frází nebo vkládali dlouhé intervaly, při nichž si snad nejprve podrželi „velikonoční zpověď“, ale nakonec i tu odložili. Neboť podle nového kodexu „každý věřící po dosažení věku rozlišování je povinen alespoň jedenkrát do roka věrně se vyzpovídat z těžkých hříchů“ (Kán.989). Věřícím se však „doporučuje, aby se vyznávali také ze všedních hříchů“ (Kán.988§2). A tak ubíhají roky... člověk přece cítí, že tento stav není v pořádku, že duch víry není živěn, a člověk se sám sebe ptá: Co dělat? Pro tento případ navrhuji kající rozhovor.

Jak se dělá „kající rozhovor“?

Chtěl bych jen říci, jak já jej dělám a jak jej mohu doporučit. Kající rozhovor je rozhovor s bratrem, který pro mne představuje (reprezentuje) církev; obvyklej to je kněz. Rozhovor směřuje ke smíření, má proto na zřeteli svátost, ale forma je rozhovor. Jak praví obnovený obřad kajícínosti, tento rozhovor může začít tím, že společně čteme text z bible nebo žalm. Po této úvodní modlitbě by měl rozhovor zahrnout tři věci: confessio laudis, confessio vitae a confessio fidei, tedy vyznání chvály, vyznání života a vyznání víry. Tyto tři body zahrnují celé rozpětí významu slova „confessio“, které už svatý Augustin použil v tomto širokém významu, a nejen ve smyslu „zpověď“.

Co znamená „confessio laudis“, vyznání chvály? Jak vysvětluje sv. Ignác v souvislosti s generální zpovědí, znamená to, že po žalmu a po modlitbě mohu na začátku rozhovoru říci buď formou děkovné modlitby, nebo i ve formě dialogu, co mi v poslední době přineslo radost před Bohem, zač bych chtěl Bohu upřímně poděkovat od doby, co jsem naposled vedl takový rozhovor. Tím, že začnu dík Bohu buď formou eucharistické modlitby, nebo prostě tím, že uznám, že jsem se cítil v poslední době v té nebo oné situaci skutečně veden Bohem, poděkuji mu, že jsem se mohl setkat s osobou, které jsem se delší dobu vyhýbal, že jsem se chopil svého vlastního problému nebo problému někoho jiného, který mě tížil, že jsem porozuměl nějakému problému modlitby, s kterým jsem se potýkal a který jsem nemohl vyřešit.... Čím je člověk konkrétnější, tím lépe, neboť dobro je konkrétní, ne abstraktní. Na „confessio laudis“ navazuje „confessio vitae“.

„Confessio vitae“, vyznání života je opak „confessio laudis“. Člověk vyznává před Bohem a bratrem zastupujícím církev všechno, co se mu v té době nelíbilo, co by člověk nechtěl mít v sobě. Ale dobře si pamatuj, že se tu nejedná o to, abys hledal hříchy ve formálním smyslu, nýbrž že člověk říká, co by od posledního rozhovoru či v poslední době nechtěl mít v sobě, co člověka činí před Bohem tísněným, všechno, čeho litujeme, že se stalo. Sem náleží jak formální hříchy, tak i kořeny hříchů, sklony k hříchu. Chovám silný odpor proti určité osobě; nechtěl bych tento odpor v sobě déle nést, ale je už zde a já se snažím jej překonávat; a přesto při každé příležitosti se ve mně objeví. Měl bych chtít k té nebo oné osobě se přiblížit, místo toho jsem se jí vyhýbal, bolí mě to. Jsem si vědom, že mě to trápí a zneklidňuje. Měl bych se víc ovládat ve své chuti k jídlu a mlsnosti. – Všechno to předkládáme Bohu, jak to je.

I zde jsme my – opakuji – o to víc my sami před Bohem, čím jsme konkrétnější a to ne v negativním smyslu, že se obviňujeme plní hořkosti, nýbrž ve vděčnosti, tím že říkáme: „Viz, Pane, to jsem já, to je ten materiál, s kterým ty disponuješ, to jsou stavební kameny tvé církve, jsou špinavé, špatně ohlazené, rohaté, tupé. Chtěl jsem, aby byly jiné, ale Pane, přináším je před tvou tvář, neboť vím, že jsi milosrdný.“ Tolik „confessio vitae“.

Nakonec „confessio fidei“, to znamená cvičení v evangelijní víře: Pane, věřím, že jsi větší než všechny tyto věci, že jsi lepší než já, neboť ty jsi milosrdný a trpělivý. Věřím, že se mě ujmeš, že mě vezmeš takového, jaký jsem. Věřím, že mě miluješ, jaký jsem. Děkuji ti, Pane, že mi nečiníš žádné výčitky, ale spíše nabízíš své milosrdenství.

Člověk cvičí víru v Boží milosrdenství tím, že se ho dovolává, a to lze činit společně s bratrem, který se modlí s námi, snad i tím, že společně meditujeme nějaký žalm. Někdo namítne, že i tento způsob trvá dlouho. Ano, je tomu tak, ale člověk je šťastný. A konečně, proč by se mělo vynaložit méně času pro vyznání než pro čtení novin? I můj bratr rád stráví se mnou tolik času, kolik já chci, neboť porozumí, že ta věc je pro mne důležitá. Když je vysvěcen na kněze, pak především pro to, aby konal službu smíření nejen s Bohem a církví, nýbrž i se mnou samým.